

Oud en jong tezamen

De kerk van alle (leef)tijden

De kerkdienst op zondagochtend is voor velen het enige moment in de week dat alle generaties in de gemeente elkaar ontmoeten. Dat is een kans en een uitdaging. Want hoe ziet een kerkdienst eruit waarin al die generaties ook echt een plek hebben? En hoe ben je ook buiten de kerkdienst om een kerkgemeenschap waarin de verschillende generaties samen optrekken?

Peter Sinia

Een eredienst waarin mensen van elke leeftijd en generatie even waardevol zijn

Kloof tussen generaties

Vijftien jaar geleden werd ik predikant van een gemeente in een voorstad van Vancouver aan de westkust van Canada. Vanuit missionair verlangen had die kerk het voorbeeld van de megakerken gevolgd: van de ochtenddienst waren twee diensten gemaakt – een traditionele en een eigentijdse – om zo verschillende doelgroepen met het evangelie te bereiken. Maar na vijftien jaar moesten we concluderen dat beide diensten een kleine missionaire winst hadden opgeleverd tegen de prijs van een groot geestelijk verlies. De twee diensten voor verschillende doelgroepen hadden namelijk een kloof veroorzaakt of verdiept tussen de gemeenteleden van de

verschillende generaties. We namen het moeilijke besluit om niet meer gescheiden diensten voor gescheiden doelgroepen te houden, maar de diensten samen te voegen, de verschillende stijlen te vermengen en vooral de generaties met elkaar te verbinden. Eén intergenerationele eredienst, waarin mensen van elke leeftijd en generatie even waardevol zijn.

Deze ontwikkelingen in onze plaatselijke kerk bleken al snel minder uniek dan we dachten. Een megakerk als Willow Creek die velen geïnspireerd had om zich in laagdrempelige kerkdiensten te richten op doelgroepen, liep ook tegen de grenzen van die benadering aan. Zo kozen diverse kerken een meer intergenerationele koers nadat ze de nadelen van een doorgeplaatste benadering van generaties als doelgroepen hadden ervaren.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Ook een aantal maatschappelijke ontwikkelingen vraagt om een meer intergenerationele koers van kerken. De gestegen levens-

.....
De generaties verschillen in sommige opzichten meer dan ooit van elkaar

verwachting en het toegenomen aantal jaren in gezondheid, betekenen dat bij een normale leeftijdsopbouw van een kerkgemeenschap de oudere generatie meer aanwezig zal zijn dan in het verleden het geval was. De jongste generatie was altijd al aanwezig, maar veranderingen in de plek van kinderen in de maatschappij betekenen dat voor hen ook in de kerk meer oog is gekomen. Dat kerk-shoppende ouders vaak neerstrijken in die kerk die hun kinderen het meeste aanspreekt, zal vast een extra aanmoediging zijn om als gemeenten de kinderen niet uit het oog te verliezen. De kerkverlating onder jongeren is zo mogelijk een nog belangrijker reden om de jonge generatie in de kerk een volwaardige plaats te geven. De snelle veranderingen in de maatschappij betekenen echter dat de generaties in sommige opzichten meer dan ooit van elkaar verschillen.

Nieuwe trend met oude papieren

Soms moeten we elkaar eraan herinneren dat wie met de geest van de tijd trouwt snel weduwnaar zal worden. Maar soms mogen we dankbaar constateren dat de samenleving of de cultuur thema's op de agenda van de kerk zet die door en door bijbels zijn. Howard Vanderwell wijst in zijn boek *The Church of All Ages – Generations Worshiping Together* op vijf intergenerationele trekken in de Bijbel.

1. De eenheid van de kerk: het lichaam van Christus bestaat uit vele en verschillende leden.
2. Het patroon in de Schrift dat verschillende generaties samen God aanbidden, zoals voorgeschreven in het Pesach (Ex. 12:26), beschreven in de geschiedenis van Israël (o.a. Deut. 29:10-11, Joz. 8:35, 2 Kron. 20:13) en bezongen in de Psalmen: "Jonge mannen en jonge vrouwen, oud en jong tezamen. Laten zij loven de naam van de HEER!" (Psalm 148:12-13).

Ook een tiener kan als lector de schriftlezing verzorgen

Intergenerationeel

3. De verbondsgemeenschap die ook wij in de tijd van het nieuwe verbond vormen. Denk aan Jeremia die in zijn profetie over het nieuwe verbond over “van groot tot klein” spreekt (Jer. 31:34), aan Petrus’ woorden op de pinksterdag “voor u (...) evenals voor uw kinderen” of Joëls profetie over profeterende zonen en dochters, over visioenen van jongeren en droomgezichten van oude mensen, die vanaf dezelfde dag in vervulling ging (Hand. 2:39, 17).
4. De wijze waarop gehoorzaamheid groeit (Deut. 6:6-9), waarop een nieuwe generatie bekend raakt met de grote daden van God uit het verleden (Psalm 78:1-8) en waarop jong en oud elkaar over en weer vermanen en bemoedigen (1 Tim. 5:1-2).
5. Het evangelie van Gods liefde is bestemd voor alle generaties: “Van uw liefde, HEER, wil ik eeuwig zingen, van uw trouw getuigen, geslacht na geslacht” (Psalm 89:2). Gods Woord dat eeuwig stand houdt (Jes. 40:8) en zijn kerk die bestand is tegen de tijd, zelfs door de poorten van het dodenrijk niet overwonnen zal worden (Mat. 16:18). Dat alles sterkt ons in het vertrouwen dat het met een volgende generatie niet voorbij is.

De generaties hebben elkaar over en weer nodig

In een intergenerationele eredienst zijn mensen van elke leeftijd en generatie even waardevol. Diverse van de aangehaalde teksten en beelden uit de Bijbel maken duidelijk dat de generaties elkaar over en weer nodig hebben.

Voorbeelden

In mijn eigen gemeente zijn al verschillende intergenerationele veranderingen doorgevoerd. Tegelijkertijd staan we op het punt om een student als afstudeeropdracht te laten onderzoeken hoe we nog veel intergenerationeler kunnen worden. Een paar voorbeelden uit een gemeente die dus nog veel kan leren.

- Een goede gewoonte is om elke dienst een kinderlied op te nemen in de liturgie. Een stap vooruit is dat de dominee hiervoor suggesties krijgt van gemeenteleden die betrokken zijn bij het kinderwerk. Nog mooier zijn die diensten waarin kinderen samen met de band de gemeente leiden bij het kinderlied.
- Het kindermoment hebben we al jaren geleden beperkt tot de advents- en lijdenstijd, omdat kinderen toch al naar hun eigen programma gaan. In plaats daarvan is het *betweenermoment* gekomen voor jongeren, die juist in de kerk blijven en qua aandacht tussen wal en schip dreigden te raken. Een uitdaging voor mij als predikant is om na het *betweenermoment* de jongeren niet te vergeten in de preek, maar ze samen met de andere generaties in beeld te houden.
- In gesprek met de tieners kiezen we elke dienst ook een lied van een lijst met hun favorieten. Dat betekent Opwekkingsnummers boven de 800 en verder veel Hillsong. Mijn eerste gemeente was zo klein dat elke verjaardag van een zeventigplusser gevierd kon worden met een favoriete psalm, terwijl elke verjaardag van een kind gevierd werd met een christelijk verjaardagslied in de dienst.
- Inspirerend vond ik in mijn vorige gemeente de jongeren die

Intergenerationeel

bij de voorbereiding van een jeugdendienst besloten een van hun oma’s uit te nodigen om te vertellen over haar ervaring als gelovige jongere in Japanse interneringskampen. In mijn huidige gemeente was het een tijdlang vast onderdeel van de jeugddiensten dat een oudere broeder een stuk uit de Heidelbergse Catechismus las dat paste bij het door de jeugd gekozen thema.

- Sinds kort is een langgekoesterde wens vervuld met een rooster van lectoren die de schriftlezing verzorgen. Die lectoren variëren van tieners tot mensen van boven de zeventig. Hoe meer mensen een rol in de dienst hebben en hoe meer jong en oud in al die rollen actief zijn, hoe meer we samen de dienst vormgeven.
- Al langer proberen we in onderdelen van de dienst dus rekening te houden met de jongeren in de kerk. De liturgiecommissie is op uitnodiging van het jeugdwerk bij het tienerprogramma langsgeweest en heeft niet alleen uitleg gegeven over bepaalde diensten, maar ook ideeën van de jongeren een plek gegeven in de diensten. De volgende stap is om met een jongere als lid van die liturgiecommissie ook alle generaties mee te laten beslissen bij het vormgeven van de eredienst.

Hoe meer jong en oud actief een rol in de dienst hebben, hoe meer we samen de dienst vormgeven

De participatieladder

Een hogere tree en een hogere weg

Drie dingen zijn belangrijk om nog op te merken. Allereerst is het handig om het idee van de participatieladder voor ogen te houden. De laagste tree is mensen betrekken door ze te informeren, een tree hoger worden ze ook geraadpleegd, nog een tree hoger kunnen ze adviseren, de volgende tree worden mensen betrokken bij de uitvoering en bij de hoogste tree van participatie beslissen mensen zelf mee. Ten tweede is het goed om het intergenerationele karakter van de kerk niet te beperken tot de zondagochtend. Op maat gesneden programma’s voor gemeenteleden in bepaalde fasen van hun geloof en leven hebben natuurlijk blijvend recht van bestaan.

Maar het is goed om telkens weer in het oog te houden dat we als generaties niet geïsoleerd van elkaar gemeente willen zijn.

Ten derde proberen we in de kerk elkaar eraan te herinneren dat de hoogste weg die van de liefde voor de ander is. Het meest geestelijke

van een kerkdienst is daarom niet dat ik zelf word aangesproken of geraakt, maar dat ik mijn eigen wensen opoffer en van harte meezing of meedoe met het onderdeel dat meer gewaardeerd wordt door een andere generatie. Met die liefde voor de ander wil ik afsluiten. De uitdaging voor kerken is om niet te stoppen bij participatie van alle generaties, maar om te streven naar relatie tussen de verschillende generaties. Er wordt wel gezegd dat het

geloof van jongeren sterk bepaald wordt door de aanwezigheid van zulke warme relaties.

En als we die uitdaging aangaan, zou het dan niet mooi zijn om behalve kerk van alle generaties, ook meer kerk van alle volken te worden? Je hoort vaak over veelkleurig kerk-zijn. Hoe hartverwarmend zou het zijn als mensen daarbij denken aan onze gemeenschap van alle leeftijden, een bonte verzameling van gelovigen uit allerlei culturen en van heel verschillende achtergronden?

Peter Sinia is predikant van de Proosdijkerk (NGK) in Ede.

Het evangelie van Gods liefde is bestemd voor alle generaties

.....
Als generaties willen we niet geïsoleerd van elkaar gemeente zijn

Een veilige kerk?

Dilemma's rondom homoseksualiteit

Een diverse kerk klinkt als iets moois: veelkleurigheid enerzijds en het omarmen van andere gezichtspunten dan de onze anderzijds. Als kerkbegeleider ben ik hier vaak bij betrokken, maar merk ik ook dat we niet altijd goed raad weten met veelkleurigheid als het spannend wordt. Kort gezegd: inclusiviteit kost iets. Zijn we werkelijk bereid en in staat 'het andere' te omarmen en een plek te geven? Bovendien: het vraagt naast kijken naar diverse richtingen uiteindelijk om een dieper verbindend perspectief, wat overstijgend én richtinggevend werkt.

Rondom homoseksualiteit en gender is de discussie onlangs weer flink opgeschud door de Nashvilleverklaring, die als bedoeling had de gelederen te sluiten. De ferme en exclusieve taal pakte anders uit. Sinds een aantal jaren ben ik bij het onderwerp betrokken als begeleider binnen het netwerk van Toerusting 2.0 in de Nederlands Gereformeerde Kerken. Na de laatste Landelijke Vergadering is ons netwerk gevraagd toerusting te gaan ontwikkelen over dit onderwerp, met als insteek: *een veilige kerk, ook voor homo's*. De exclusiviteit om de ambten niet open te stellen voor homoseksuele gemeentelieden met een relatie, leidde juist tot de wens van inclusiviteit en veiligheid. Vanuit deze ervaringen schets ik twee belangrijke stappen die we samen hebben gezet en daarna twee dilemma's die ik in kerken tegenkom.

Beginnen met luisteren

De eerste stap is geweest dat ik in Utrecht, samen met mijn collega Alex Boshuizen, drie avonden heb georganiseerd voor christelijke homo's en lesbiennes. Dat waren besloten avonden om te luisteren naar hun verhalen. Sommigen van hen waren niet meer kerkelijk actief of zelfs niet meer betrokken, allen waren echter bereid om tijd te investeren en hun kwetsbare verhalen te delen. Onze vraag was vooral: hoe is jouw weg met kerk en geloof geweest én: hoe heb je veiligheid wel/niet ervaren in je kerk? De groepen waren divers in alle opzichten: met relatie, open voor een toekomstige relatie of ook bewust zonder relatie. Er kwamen positieve en negatieve ervaringen op tafel. Maar geen van de verhalen was gemakkelijk. Processen van uit de kast komen waren meestal langdurig, pijnlijk en vol worsteling. Een van de uitspraken die bij mij is blijven haken, is deze:

.....
Processen van uit de kast komen waren meestal langdurig, pijnlijk en vol worsteling

Remmelt Meijer